

SAKRAMENT POKORE U NOVOM ZAKONIKU

dr Anton TAMARUT

U Zakoniku iz 1917. godine ovaj je dio kanonskih odredaba nosio naslov: *O pokori*. No riječ *pokora* ima višestruko značenje. Ona može označavati krepost pokore i pokoru kao kaznu.¹ Novi je zakonik zato želio biti točniji i određeniji pa je ovoj materiji stavio naslov: *O sakramentu pokore*.

NEPOSREDNI IZVORI OBNOVLJENIH KANONA

Kao što je sav novi zakonik logičan slijed i domet koncilskih i pokoncilskih dokumenata koji u njemu nalaze svoju pravnu formu, tako i njegove nove odredbe o sakramentu pokore u istim dokumentima imaju svoj neposredan izvor. Spomenimo samo one glavnije: Liturgijska uredba *Sacrosanctum Concilium* određuje da se prerade obredi i obrasci pokore;² dogmatska uredba o Crkvi *Lumen gentium* govori o socijalnoj dimenziji pokore;³ papa Pavao VI. u konstituciji *Paenitemini* od 17. veljače 1966. govori o važnosti kreposti pokore;⁴ isti papa u konstituciji *Indulgentiarum doctrina* od 1. siječnja 1967. razlaže dogmatski nauk Crkve o oprostima;⁵ a u novom *Enchiridion indulgentiarum*, što ga je 29. lipnja 1968. izdala Sv. penitencijarija⁶ nalaze se, uz popis oprosta koji vrijede za cijelu Crkvu, svi pravni propisi o oprostima; Kongregacija za nauk vjere izdala je 16. lipnja 1972. *Pastoralne norme* o skupnom odrješenju,⁷ a Kongregacija za bogoštovlje izdaje 2. prosinca 1973. obnovljeni *Red pokore*⁸ kojim se danas služimo u slavljenju ovog sakramenta.

1 Usp. kanon 1312. paragraf 3. novog zakonika.

2 „Neka se prerade obredi i obrasci pokore da jasnije izražavaju narav i učinak sakramenta.” (SC 72).

3 „Oni koji pristupaju sakramentu pokore primaju od Božjeg milosrda oprost uvrede Bogu učinjene i ujedno se pomiruju s Crkvom koju su svojim grijehom ranili, i koja radi za njihovo obraćenje s ljubavlju, primjerom i molitvom.” (LG 11).

4 AAS 58 (1966) 185–198.

5 AAS 59 (1967) 5–27.

6 AAS 60 (1968) 413–414.

7 Normae pastorales *Sacramentum paenitentiae* circa absolutionem sacramentalem generali modo impertiendam u AAS 64 (1972) 510–514.

8 AAS 66 (1974) 172–173.

Gotovo deset godina nakon obnovljenog *Reda pokore* dolazi novi zakonik. On doduše ne određuje obrede kojih se valja držati u liturgijskim slavljinama te liturgijski propisi ostaju i dalje na snazi ukoliko se izričito ne protive njegovim odredbama (usp. kanon 2.). No do takvih je protivnosti ipak došlo. Zato je Kongregacija za sakramente i bogoštovlje 12. rujna 1983. izdala dekret⁹ u kojem se donose promjene što ih treba izvršiti u novim izdanjima liturgijskih knjiga u smislu novih kanonskih propisa. Od svih sedamdeset i šest promjena što ih treba izvršiti u liturgijskim propisima novih liturgijskih knjiga, deset ih se odnosi na *Red pokore* i to uglavnom na Red za pomirenje pokornika s općom ispovijedi i skupnim odrješenjem.¹⁰ Prema tome, za pravilno slavljenje sakramenta pokore nije više dosta drža-

9 NOTITIAE 20 (1983) 540–555.

10 Ovdje donosimo cjelovit hrvatski prijevod onih brojeva Reda pokore koji su dekretom Kongregacije za sakramente i bogoštovlje od 12. rujna 1983. ispravljani u smislu kanonskih propisa: u NOTITIAE 20 (1983) 549–551:

9. a) Crkva izvršuje službu sakramenta pokore po biskupima i prezbiterima. Oni propovijedanjem Božje riječi pozivaju vjernike na obraćenje te im u ime Kristovo i snagom Duha Svetoga posvjedočuju i dijele oprostjenje grijeha. U vršenju te službe prezbiteri djeluju u zajedništvu s biskupom te imaju udjela u njegovoj vlasti i službi, a on je ravnatelj pokorničke prakse.

b) Svećenik koji po kanonu 967–975. kanonskog zakonika ima ovlast odrješivanja jest opunomoćeni službenik sakramenta pokore. Svi pak svećenici, pa i neovlašteni za ispovijedanje, valjano i dopušteno odrješuju pokornike u smrtnoj opasnosti.

12. Sakrament pokore redovito se slavi, ukoliko ne nastupi opravdani razlog, u crkvi ili kapeli. Što se tiče ispovjedaonica, neka odredbe donese biskupska konferencija, ali tako da uvijek bude na vidljivom mjestu ispovjedaonica s čvrstom rešetkom između pokornika i ispovjednika, kojom će se moći poslužiti vjernici koji to žele.

Neka se ne ispovijeda izvan ispovjedaonice nego samo iz opravdanog razloga (usp. kanon 964.).

31. Pojedinačna i cjelovita ispovijed i odrješenje jedini su redovit način kojim se vjernik svjestan teškoga grijeha pomiruje s Bogom i Crkvom; samo fizička ili moralna nemogućnost ispričava od takve ispovijedi; u tom slučaju može se postići pomirenje i na druge načine.

Odrješenje većem broju pokornika bez prethodne pojedinačne ispovijedi ne može se podijeliti skupno, osim:

a) ako prijeti smrtna opasnost, a svećenik ili svećenici nemaju vremena da saslušaju ispovijed pojedinih pokornika;

b) ako postoji velika potreba, a to je onda kada zbog brojnosti pokornika nema dovoljno ispovjednika koji mogu pravilno unutar prikladnog vremena saslušati ispovijedi pojedina te bi tako pokornici, bez svoje krivnje, bili prisiljeni biti dugo bez sakramentalne milosti ili svete pričesti; ne smatra se međutim da je dostatan razlog kad ispovjednik ne može biti na raspolaganju zbog samog velikog broja pokornika, kao što može biti na kojem velikom slavju ili hodočašću (usp. kanone 960. i 961, paragraf 1.).

32. Donijeti sud da li postoje potrebni uvjeti prema br. 31 spada na dijecezanskog biskupa koji može odrediti slučajeve takve potrebe, vodeći računa o načelima s kojima su se suglasili ostali članovi biskupske konferencije (usp. kanon 961. paragraf 2.).

(Drugi je dio ovog broja ukinut.)

33. Da bi Kristov vjernik mogao valjano koristiti sakramentalno odrješenje što se skupno daje većem broju, treba biti ne samo pravilno raspoložen nego ujedno odlučiti da će u određenom vrijeme ispovjediti teške grijeha koje sada ne može ispovjediti.

O gore rečenim uvjetima neka se prigodom primanja skupnog odrješenja, koliko je moguće, pouči Kristove vjernike, a prije skupnog odrješenja i u slučaju smrtnog pogibelji, ako ima vremena, neka se održi pobudnica da svatko nastoji probuditi čin pokajanja (usp. kanon 962, paragrafi 1. i 2.).

34. Oni kojima su skupnim odrješenjem otpušteni teški grijesi, neka čim prije pristupe, u danoj prilici, pojedinačnoj ispovijedi prije negoli ponovno prime skupno odrješenje, osim

ti se Prethodnih napomena i samog Reda pokore iz 1973. nego treba u toj stvari poštivati i kanonske propise novog zakonika.

PRAVNA DEFINICIJA SAKRAMENTA POKORE

Pravni se propisi sakramenta pokore nalaze u IV. knjizi novog zakonika: O posvetiteljskoj zadaći Crkve (De Ecclesiae munere sanctificandi) i to pod IV. naslovom; podijeljeni su na četiri poglavlja i sadržani u 38 kanona (959–997.).

U prvom se poglavlju govori o slavljenju sakramenta, u drugom o službeniku, u trećem o pokorniku, a u četvrtom o oprostima. Nema više poglavlja o pridržanim grijesima kao što je to bilo u Zakoniku iz 1917. jer je ustanova pridržaja grijeha sada posve napuštena.

U kanonu 959. sadašnjeg zakonika, kao što je to bilo i u kanonu 870. Zakonika iz 1917, donosi se svojevrsna definicija sakramenta pokore.

Stari kanon 870. glasi: „U sakramentu pokore po sudbenom odrješenju što ga daje zakoniti službenik, vjerniku koji je pravilno raspoložen opraštaju se grijesi učinjeni poslije krštenja.”

Novi kanon 959. glasi: „U sakramentu pokore vjernici koji ispovijedaju grijeha zakonitom službeniku, za njih se kaju i odlučuju da se poprave, po odrješenju ko-

ako nisu u tome opravdanim razlogom spriječeni. No svakako treba da u roku godine dana pristupe ispovjedniku, osim ako ne postoji moralna nemogućnost. I za njih, naime, vrijedi zapovijed koja naređuje svakom kršćaninu da barem jednom na godinu mora osobno ispovjediti svećeniku sve svoje teške grijeha koje nije pojedinačno ispovjedio (usp. Sv. kongregacija za nauk vjere, *Normae pastorales circa absolutionem sacramentalem generali modo impertientiam*, 16. juna 1972, nn. VII et VIII: AAS 64 (1972) pp. 512–513; C. I. C., cann. 963, 989).

38. Na biskupske konferencije spada da, pripremajući svoje obrednike, ovaj red pokore prilagode potrebama pojedinih krajeva pa da se te prilagodbe, nakon odobrenja Apostolske Stolice, upotrebljavaju u dotičnim krajevima. Zbog toga će biskupske konferencije:

a) urediti propise o disciplini sakramenta pokore, posebno u pogledu svećeničke službe,

b) odrediti potanje propise o ispovjedaonici za redovito slavljenje sakramenta pokore (usp. gore br. 12) i o znakovima pokore koje će vjernici očitovati prigodom skupnog odrješenja (usp. gore br. 35),

c) pripremiti prijevod koji odgovara naravi i duhu jezika pojedinog naroda pa sastaviti i nove molitvene obrasce za vjernike i službenike, a time da se sačuva cjelovit sakramentalni obrazac.

39. Na dijecezanskog biskupa spada da:

a) upravlja pokorničkom disciplinom u svojoj biskupiji pa i putem prikladnih prilagodaba samoga obreda u skladu sa smjernicama biskupske konferencije.

b) odredi, vodeći računa o uvjetima što ih je pravo odredilo (usp. gore br. 31) i o načelima s kojima su se suglasili ostali članovi biskupske konferencije, slučajeve potrebe u kojima je dopušteno podijeliti skupno sakramentalno odrješenje (usp. Sv. kongregacija za nauk vjere, *Normae pastorales circa absolutionem sacramentalem generali modo impertientiam*, 16. juna 1972, n. V: AAS 64 (1972), p. 512; C. I. C., can 961 paragrafi 1 et 2).

40. (tekst pod c posve je ukinut).

Dodatak I

1. Kad svećenik, po odredbi prava, na sakramentalnom području odrješuje pokorniku pravo raspoloženom cenzuru *latae sententiae*, ne treba mijenjati obrazac odrješenja. Dosta je da namjerava od cenzura odrješiti. Ispovjednik ipak može, prije nego što odrješiti od grijeha, odrješiti od cenzure obrascem što se niže donosi za upotrebu izvan sakramenta pokore.

je daje isti službenik postižu od Boga oprostjenje grijeha što su ih poslije krštenja učinili i ujedno se pomiruju s Crkvom koju su grijehom ranili.”

Već je na prvi pogled jasno da je novi kanon mnogo sadržajni i cjelovitiji. U njemu se jasnije i potpunije iznose sastavni elementi ovog sakramenta i njegovi učinci, kako je to i htio Drugi vatikanski sabor.¹¹ Za valjano i plodonosno slavlje sakramenta pokore potrebno je: 1) ispovjediti grijeha zakonitom službeniku, 2) za njih se pokajati, 3) donijeti odluku za popravak, 4) dobiti odriješnje od istog službenika. O zadovoljštini koju pokornik mora prihvatiti, jer i ona spada na bit sakramenta, govori se u kanonu 981. Njegovi su učinci: oprostjenje grijeha pred Bogom i pomirenje s Crkvom.¹²

Zakonodavac je i ovdje htio reći da pored osobne dimenzije grijeha, ukoliko je uvreda Bogu, postoji i njegova socijalna dimenzija i da se s time mora računati u penitencijalnoj praksi Crkve.

U starom se kanonu govori o *sudbenom* odriješnju što ga daje svećenik. U novom je kanonu nakon duge rasprave kod njegovog redigiranja ispuštena riječ *sudbeno*.¹³ No ipak se time nije htjelo zanijekati sudbeni karakter sakramenta pokore što ga je posebno istaknuo Tridentinski sabor,¹⁴ nego se htjelo reći da on nije vezan samo na odriješnje nego da se odnosi na čitav sakramentalni čin. Zato se i u novom zakoniku veli da svećenik u slušanju ispovijedi među ostalim vrši i službu suca (usp. kanon 978. § 1.).

I – SLAVLJE SAKRAMENTA

1. NAČIN SLAVLJENJA

Novi red pokore donosi tri načina pokorničkog slavlja: 1. red pomirenja pojedinih pokornika, 2. red pomirenja više pokornika s pojedinačnom ispovijedi i odriješnjem, 3. red pomirenja više pokornika s općom ispovijedi i skupnim odriješnjem.

Prvi i drugi red redovit su način slavljenja sakramenta pokore. U jednom i drugom obavlja se pojedinačna ispovijed i prima pojedinačno odriješnje. U drugom redu naglašenija je komunitarna nota ovog sakramenta i zato ga valja primjenjivati kad god je to moguće. Treći red, tj. pomirenje više pokornika s općom ispovijedi i skupnim odriješnjem ostaje samo kao izvanredan način slavljenja ovog sakramenta. U tom smislu i veli novi zakonik: „Pojedinačna i cjelovita ispovijed i odriješnje jedini je redovit način na koji se vjernik svjestan teškoga grijeha pomiruje s Bogom

11 SC 72: „Neka se prerade obredi i obrasci pokore da jasnije izražavaju narav i učinak sakramenta.”

12 Drugi vatikanski sabor, *Lumen gentium*, br. 11 uči: „Oni koji pristupaju sakramentu pokore primaju od Božjeg milosrđa oprost uvrede Bogu učinjene i ujedno se pomiruju s Crkvom koju su svojim grijehom ranili.”

13 COMMUNICATIONES 10, 1978, p. 50.

14 Sess. XIV, cap. 8, DS 1685 et 1709.

i Crkvom. Od njega ispričava samo fizička ili moralna nemogućnost. U tom slučaju pomirenje se može postići i na druge načine." (kanon 960.).

Ovaj je kanon posve nov u odnosu na Zakonik iz 1917, ali nije nov s obzirom na normu koju donosi. U njemu je sadržan nauk Tridentinskog sabora što je posebno naglašen u *Normae pastorales* Kongregacije za nauk vjere od 16. lipnja 1972.¹⁵

Samo onaj koji je fizički ili moralno spriječen da se na ovaj način ispovjedi, može postići pomirenje i na druge načine: npr. općom ispovjedi i skupnim odrješenjem ako se radi o većem broju takvih pokornika, ili savršenim pokajanjem ako se radi o pojedincima.¹⁶

Skupno odrješenje većem broju pokornika bez prethodne pojedinačne ispovijedi ostaje samo kao izvanredan način pomirenja i može se dati samo u izvanrednim slučajevima:

1) kad prijeti smrtna opasnost, a nema dovoljnog broja svećenika za ispovijedanje pojedinaca,

2) u velikoj potrebi kad uz velik broj pokornika nema dovoljno ispovjednika te bi pokornici morali, bez svoje krivnje, biti dugo bez sakramentalne milosti ili bez pričesti. Sama svečanost ili hodočašće s velikim brojem pokornika i malim brojem ispovjednika ne smatra se dostatnim razlogom za skupno odrješenje.

Mjesni biskup na osnovi kriterija biskupske konferencije ima prosuditi kada na njegovom području postoji prava potreba za skupno odrješenje (usp. kanon 961.).

Prije je mogao, u izvanrednim prilikama, kad nije bilo moguće doći do mjesnog biskupa, donijeti sud o stvarnoj potrebi za skupno odrješenje i sam svećenik.¹⁷ Sada više nema te ovlasti. Svećenik može dati skupno odrješenje samo u smrtnoj opasnosti i u slučajevima koje je predvidio mjesni biskup.

Naša je Biskupska konferencija na svojem jesenskom zasjedanju u Zadru 11–13. listopada 1977. ponovno izjavila da kod nas nema uvjeta za skupno odrješenje. Ta izjava stoji i danas. Ona može izgledati uskogrudnom i neopravdanom. Međutim, očito je da zakonodavac nije predvidio skupno odrješenje za promicanje česte pričesti ili za aktivnije sudjelovanje vjernika u euharistiji prigodom većih sveča-

15 Sv. kongregacija za nauk vjere, *Normae pastorales circa absolutionem sacramentalem generaliter modo impertiendam*, 16. iunij 1972, n. I: AAS 64 (1972), p. 511: „Trebalo čvrsto držati i u praksi vjerno primjenjivati nauku Sv. tridentinskog sabora. Zato treba ovdje-ondje odbaciti iznova uveden običaj po kojem se smatra da se zadovoljava zapovijedi sakramentalnog ispovijedanja teških grijeha da se dobije odrješenje po samoj općoj ili, kako kažu, zajednički proslavljenjnoj ispovijedi. Osim božanske zapovijedi, što je proglašena na Tridentinskom saboru, na to potiče i veoma veliko dobro duša što vjekovnim iskustvom proizlazi iz pojedinačne, pravilno obavljene i služene ispovijedi. Pojedinačna i cjelovita ispovijed i odrješenje ostaju jedini redovit način po kojem se vjernici pomiruju s Bogom i Crkvom ukoliko od takve ispovijedi ne ispričava fizička ili moralna nemogućnost.”

16 U čemu se sastoji moralna nemogućnost za pojedinačnu ispovijed, uči nas moralna teologija. To je npr. opasnost povrede ispovjedne tajne, opasnost sablazni, opasnost vanjskog ozloglašenja i sl.

17 usp. Sv. kongregacija za nauk vjere, *Normae pastorales circa absolutionem sacramentalem generaliter modo impertiendam*, 16. iunij 1972, n. V: AAS 64 (1972), p. 512; Red pokore, br. 32.

nosti i hodočašća. Takvo sudjelovanje valja promicati na druge načine. Skupno je odrješenje predviđeno samo kao izvanredna pomoć onima koji bi inače morali, bez svoje krivnje, ostati *dugo* bez sakramentalne milosti ili bez sv. pričesti.

I kod nas se prigodom velikih blagdana ili hodočašća zna naći velik broj pokornika koje nije moguće dolično, pojedinačno ispovjediti. Ali ipak se ne može reći da oni, ako tom zgodom ne dobiju odrješenje, moraju bez svoje krivnje ostati *dugo* bez sakramentalne milosti ili bez sv. pričesti. Imamo naime još toliko svećenika po našim gradovima i selima da svatko, uz malo dobre volje, može u razmjerno kratko vrijeme doći do ispovjednika i primiti odrješenje u pojedinačnoj ispovijedi.

U svakom slučaju, da bi pojedini pokornik mogao u izvanrednim prilikama, koje je predvidio mjesni biskup, valjano primiti skupno odrješenje, mora osim pravilnog raspoloženja, koje je potrebno kod svake ispovijedi, *imati i odluku* da će u pravo vrijeme pojedinačno ispovjediti one teške grijeha koje sada ne može ispovjediti. O tome valja pokornike prigodom davanja skupnog odrješenja poučiti jer bi im bez te odluke skupno odrješenje bilo nevaljano (usp. kanon 962. § § 1–2).

U svakom je, dakle, slučaju pojedinačna ispovijed uvjet za stjecanje pomirenja. Ako ju je u konkretnom slučaju iz fizičkih ili moralnih razloga nemoguće obaviti, mora se stvoriti odluka da će se to ipak učiniti u pravo vrijeme (*debito tempore*).

2. MJESTO ISPOVIJEDANJA

„Mjesto namijenjeno za primanje sakramentalnih ispovijedi jest crkva ili kapela.” (kanon 964. § 1.).

Prema tome, nije više na snazi odredba naše Biskupske konferencije koja je donesena u Zadru 11–13. listopada 1977, a po kojoj se „sakrament pomirenja može načelno slaviti na svakom mjestu koje je prikladno za obredni čin”.

Biskupska je konferencija, naprotiv, pozvana da donese partikularne propise o ispovjedaonici (usp. kanon 964. § 2.). Sam Zakonik ne pravi u odnosu na mjesto ispovijedanja razlike između pokornika i pokornica, kako je to bilo u Zakoniku iz 1917. Međutim, ako biskupska konferencija predvidi za ispovijedanje pokornika i pokornica isti prostor u kojem se ispovijedanje može odvijati u obliku otvorenog razgovora, a pokornik može zauzeti onaj stav tijela koji mu bolje odgovara (stajanje, sjedenje, klečanje), ipak na otvorenom mjestu moraju postojati i klasične ispovjedaonice s čvrstom rešetkom između ispovjednika i pokornika da se njima mogu poslužiti oni koji to žele (usp. kanon 964. § 2.). Svatko naime ima kod ispovijedanja pravo, ako to želi, na zaštitu svoje anonimnosti.

Sakrament pokore jest svet i eklezijalan čin te mu odgovara sveto mjesto na kojem se redovito okuplja Crkva. Zato se izvan mjesta određenog za ispovijedanje u crkvi ili kapeli može ispovijedati samo iz opravdanog razloga (usp. kanon 964. § 3.).

II – SLUŽBENIK SAKRAMENTA POKORE

„Samo je svećenik službenik sakramenta pokore.” (kanon 965.). No ipak za tu službu nije dostatan samo svećenički red; za njezino dopušteno i valjano vršenje

potrebna je osim toga i posebna ovlast da se vlast svećeničkog reda može vršiti nad određenim vjericima (usp. kanon 966. § 1.).

U tome nema bitne razlike u odnosu na Zakonik iz 1917. Promjena je samo u terminologiji. Umjesto riječi *iurisdictio* sada se upotrebljava riječ *facultas* (ovlast). Riječ *iurisdictio* označuje upravnu vlast na vanjskom području (usp. kanon 129.), a ovdje se radi o vlasti na nutarnjem području. Ne govori se više ni *de iurisdictione ordinaria vel delegata* za ispovijedanje. Umjesto toga riječ je o ovlasti za ispovijedanje *po samom pravu* (ipso iure), *po službi* (vi officii), *po dozvoli* mjesnog ordinarija (vi concessionis Ordinarii loci).

Velika je novost sadašnjeg zakonika u tome što svi oni koji imaju ovlast za ispovijedanje bilo *po samom pravu* (ipso iure), bilo *po službi* (vi officii), bilo *po dozvoli* (vi concessionis) mjesnog ordinarija vlastite inkardinacije ili trajnog boravka, mogu se njome služiti posvuda ukoliko im to u posebnom slučaju ne uskrati mjesni ordinarij (usp. kanon 967.).

Ako mjesni ordinarij na svojem području uskrati tu ovlast jednom biskupu, on nedopušteno (illicite), ali ipak valjano (valide) ispovijeda; ako je pak uskrati jednom svećeniku, on nedopušteno (illicite) i nevaljano (invalido) ispovijeda.

Po samom pravu (ipso iure) imaju ovlast za ispovijedanje: rimski papa, kardinali i biskupi; *po službi*: mjesni ordinarij, kanonik pokorničar, župnik i oni koji zamjenjuju župnika te redovnički poglavar za svoje podložnike.

Samo mjesni ordinarij može dati ovlast za ispovijedanje drugim prezbiterima (usp. kanon 969.) i to onima koji su na ispitu ili na drugi način pokazali da su prikladni za tu službu (usp. kanon 970.).

U smrtnoj opasnosti može valjano i dopušteno odriješiti od svih grijeha i kazna svaki svećenik sve pokornike pa i svojeg sukrivca u grijehu protiv šeste zapovijedi. Inače je odrješenje sukrivca u grijehu protiv šeste zapovijedi izvan smrtno opasnosti nevaljano (usp. kanon 977.).

Nije više potrebna posebna ovlast za ispovijedanje redovnica. Otpali su propisi o ovlasti ispovijedanja putnika na moru, kopnu i zraku jer svaki zakonito ovlašten svećenik može svakoga i posvuda ispovijedati ukoliko mu to nije u nekom slučaju izričito uskraćeno.

Svećenik pak mora biti svjestan da u ispovijedi vrši službu suca i liječnika te da je ujedno službenik Božje pravde i milosrđa (usp. kanon 978, § 1.). Iznevjerio bi se zato svojoj službi ako bi kao sudac htio krotiti strogu pravdu, ali bi isto tako krivo postupao ako bi navješćujući Božje milosrđe zanemario Božju pravdu. U tome je upravo težina i velika odgovornost ispovjedničke službe.

Svećenik prima ovlast za ispovijedanje od Crkve. On je službenik Crkve. Budući dakle da u ispovijedi nastupa u ime Crkve, dužan je svoju službu vršiti po nauku i propisima Crkve (usp. kanon 978, § 2.), a ne po svojem shvaćanju ili po nauku privatnih učitelja.

Ispovjednička služba sama po sebi obvezuje svećenika na studij teologije, morala, prava i drugih znanosti. On mora biti razborit i diskretan u postavljanju pitanja pokornicima (usp. kanon 979.), mora znati naložiti spasonosnu zadovoljštinu (usp. kanon 981.), imajući u vidu ne samo broj i vrstu grijeha nego dob i okolnosti pokornika. A za sve to treba poznavati barem osnovne psihološke zakone.

U sadašnjem zakoniku nema više rezervacije grijeha ni biskupu ni Apostolskoj Stolici ukoliko nisu vezani uz kaznu koja može biti pridržana. Međutim, ako je netko pred crkvenim vlastima krivo optužio ispovjednika za zločin navodenja na grijeh protiv šeste zapovijedi, ne može biti odriješen od toga grijeha prije nego što povuče lažnu tužbu i pokaže spremnost za popravak eventualne štete (usp. kanon 982.).

Ispovjedna tajna (*sigillum*) ostaje uvijek najveća svetinja koju ispovjednik mora ljubomorno čuvati i ne smije je (*nefas est*) povrijediti ni iz kojeg razloga, ni riječju ni kojim drugim načinom. Tumač i ostali koji su saznali grijeh preko ispovijedi, vezani su također na čuvanje tajne, ali ona više ne nosi naslov sigila (usp. kanon 983.).

Prethodni je zakonik naglašavao da su pastiri duša dužni *iz pravednosti* slušati sami ili preko drugih ispovijedi svojih vjernika kad to razumno traže. Ostali su ispovjednici to bili dužni učiniti samo *iz ljubavi*, i to u velikoj potrebi, a ostali svećenici samo u smrtnoj pogibelji (usp. kanon 892. Zakonika iz 1917.).

Sadašnji zakonik ne govori više tko je iz pravednosti, a tko je samo iz ljubavi dužan ispovijedati vjernike. Ali ističe da su pastiri duša dužni da se pobrinu (*obligatione tenentur*) za ispovijedanje svojih vjernika koji to razumno traže i da su dužni da im u prikladne dane i sate pruže mogućnost za pojedinačne ispovijedi (usp. kanon 986. § 1.). Prema tome, na oglasnoj ploči u svakoj crkvi pored rasporeda misa trebao bi biti i raspored za pojedinačnu ispovijed.

III – O SAMOM POKORNIKU

Pokora je sakrament obraćenja. Po njemu se Kristov vjernik uz iskreno kajanje i dobru odluku vraća Bogu (usp. kanon 987.). Pored tog osnovnog stava, od pokornika se još traži da u pojedinačnoj ispovijedi prizna po broju i vrsti sve svoje teške grijeha koji još nisu bili podvrgnuti vlasti ključeva, a kojih je postao svjestan nakon pažljivog ispita savjesti.¹⁸

Traži se, dakle, veliko i ozbiljno osobno zalaganje: najprije pažljivo ispitivanje savjesti, zatim kajanje za grijeha, odluka za popravak, ispovijedanje svih teških grijeha, i to po broju i vrsti, koji su učinjeni poslije krštenja, a još nisu bili priznati u pojedinačnoj ispovijedi.

Svaki vjernik koji je svjestan teškoga grijeha dužan je, kad dođe do razumnosti, da barem jedanput godišnje pristupi pojedinačnoj ispovijedi. Ako nema teškoga grijeha, nema ni obaveze godišnje ispovijedi (usp. kanon 989.).

Međutim, dok Zakonik naglašava obavezu godišnje ispovijedi samo za teške grijeha, u isto vrijeme preporuča da vjernici ispovijedaju i svoje lake grijeha. Svima se preporuča tzv. ispovijed iz pobožnosti, a klerici (usp. kanon 276. § 2. i 5.) i redovnici (usp. kanon 664.) pozvani su da je često obavljaju.

18 Sessio XIV, Doctrina de paenitentia, DS 1707.

IV – O OPROSTIMA

Crkvena praksa o oprostima logično slijedi sam sakrament pokore. Novi zakonik donosi samo nekoliko temeljnih odredaba o oprostima i upućuje na detaljnije propise o njima u posebnim crkvenim zakonima koji su već prije izdani i ostaju u cijelosti na snazi.¹⁹

ZAKLJUČAK

Na kraju recimo da su pravni propisi o sakramentu pokore, kao uostalom i cio Zakonik, u mnogočemu pojednostavljeni. To ipak ne umanjuje odgovornost naše ispovjedničke službe. Ponovimo zato ono što je izrekao Drugi vatikanski sabor: „Neka župnici imaju na pameti i to da je sakrament pokore od velike važnosti za napredak kršćanskog života. Zbog toga neka uvijek budu pripravnici da saslušaju ispovijedi vjernika.”²⁰

Uz to se sjetimo i onoga što nam govori sam Red pokore: „Često i pomno pristupanje ovom sakramentu veoma je korisno kao ustuk lakim grijesima. Nije to pučko obredno ponavljanje ni neka psihološka vježba, nego ustrajno nastojanje da se usavršuje krsna milost te se u nama, dok u ovom tijelu pronosimo umiranje Isusa Krista, sve više očituje Isusov život.”²¹

19 Ap. konstitucija *Indulgentiarum doctrina*, 1. siječnja 1967: AAS 59 (1967) 5–24; *Enchiridion indulgentiarum*, 29. lipnja 1968: AAS 60 (1968) 413–419.

20 *Cristus Dominus*, br. 30, 2.

21 Red pokore, br. 7b.